

Expertmeeting Weidevogels beheer 14 maart 2012

Uitwerking discussie (1.40.55.-2.44.25)

De heer Datema (BoerenNatuur): Ten eerste, alles wat hier vanmiddag gezegd is bevestigend wat wij doen hier in Groningen. Wij hebben een beleid van 'Meer doen in minder gebieden'. Daarbij is sinds 2009 een andere koers ingezet. De conclusies die in het rapport De Toestand van Natuur en Landschap worden getrokken over de ontwikkeling van de weidevogels, geldt dus voor het beleid wat we voor die tijd hadden. Wat wij doen in 'Meer doen in minder gebieden' is heel gericht voor een gebied specifiek mozaïekbeheer afsluiten. Waarbij de kuikenlandnorm die Jos Hooijmeijer noemde uitgangspunt is bij het collectief beheer plan. Dat moet voldoen aan de eis van 1,4 hectare zwaar beheer of kuikenland voor grutto's. Dus dat is gewoon een basiseis in Groningen.

Voor Groningen ligt de uitdaging in een paar zaken. In het verbeteren van de mozaïek. En daar wordt het steeds spannender of wij onze leden daarin mee kunnen krijgen. Dat is in het verleden altijd nog gelukt. Laatste 2 jaar hebben we daar belangrijke stappen in gezet. We hebben gezien dat Plas Dras eigenlijk een essentieel onderdeel is van het mozaïek. Twee jaar geleden durfde ik nog niet zo makkelijk aan een boer te vragen om even een hectare land onder water te zetten. Maar sinds vorig jaar gebleken is dat velen daar op eigen initiatief mee aan de gang gaan, is dat nadrukkelijk meer naar voren gekomen. De provincie stelt daar geld voor beschikbaar en dit jaar komen er 12 Plas Dras locaties bij.

Een andere stap die nog gezet moet worden, en die is nog spannender; wat doen we met de waterpeilen? Een belangrijk onderdeel, zo blijkt uit het mozaïek. We hebben in Groningen gekozen voor kleinere gebieden en ik begrijp nu; ze moeten weer groter.

Wat ik verder nog even aan wil geven, wij zijn continue bezig beleid te volgen en eigen beleid te verbeteren. Maar wij kunnen niet voorlopen op de onderzoeksresultaten. En de onderzoekresultaten die ik Jos Hooijmeijer hier heb horen presenteren zijn alweer iets anders dan die hij een half jaar geleden presenteerde bij mij eigen vereniging. Dat is voortschrijdend inzicht en daar moeten wij vanaf nu met elkaar op inzetten. We hebben een goede stap gezet, nu is het zaak te kijken of we extra zaken kunnen leveren. Maar dat inzicht is er pas nu, dus dat konden we ook niet eerder doen.

Dhr. Hooijmeijer (Rijksuniversiteit Groningen, afdeling Dierecologie): Ik bespeur wel degelijk een verbetering ten aanzien van de kwaliteit en het beheer. Er zijn veel boeren die verder willen gaan dan afgelopen jaar het geval was. Tegelijkertijd ben ik ook kritisch, in ieder geval ten aanzien van de Friese boeren, ik heb de indruk dat jullie het hier iets beter voor elkaar hebben dan bij ons. Bij ons kom ik toch nog te vaak dingen tegen waarvan ik dan denk: 'daar wil je je geld niet aan uitgeven'. De lichte beheerspakketten kennen veel belangstelling, worden als het ware overtekend, maar de moeilijkere zaken zijn lastiger te realiseren. Wat ik vaak tegenkom is inderdaad dat waterpeil, wat vaak onbespreekbaar is, al wordt dat langzaam iets beter.

De kruidenrijkdom, daar wordt vaak te makkelijk tegenaan gekeken. Land wat jaar na jaar bemest is geweest, dat vorm je niet in 2 of 3 jaar tijd om naar een kruidenrijk grasland. En het heeft ook geen zin om 6 jaar kruidengrasland te voeren, om na 6 jaar het pakket er weer af te halen en daar weer maïs in te zetten. Dat is weggegooid geld. Kruidenrijk grasland bereik je pas na jarenlang minder mest op het perceel brengen. Het is afhankelijk van de grond maar over het algemeen kun je wel stellen dat je na 6 jaar zo'n beetje de eerste resultaten gaat zien.

De heer Veluwenkamp (dagvoorzitter): Er zijn twee agrarische natuurverenigingen die in het jonge verleden rapporten hebben uitgebracht. Een daarvan is Stad en Ommeland. De heer Elzinga is hier aanwezig, misschien wil hij iets zeggen over de resultaten en conclusies?

De heer Elzinga (Vereniging Duurzame Landbouw Stad en Ommeland): Dat wil ik wel doen. Wij werken hier in en om de stad met boeren die aan weidevogelbeheer doen. Een puntje wat wij hier aan kunnen toevoegen is het enthousiast maken van de boeren. Daar zijn we al heel vroeg mee begonnen, al voor 'Meer doen in minder gebieden', toen heette de nota nog anders. Er is hier ook grutto overleg orgaan, een breed palet met TBO's en WBE's. Allemaal de neuzen dezelfde kant op is hier makkelijk omdat er minder agrarische natuurverenigingen zit, maar je moet de mensen wel enthousiast maken. Je moet cursussen organiseren, je moet de politiek enthousiast maken voor wat je doet. We kennen een jaarlijkse groei, en veel vrijwilligers. Ons succes is afhankelijk van meerdere

factoren. Het is voornamelijk te wijten aan de boeren die hier al veel langer mee bezig zijn. Het heeft een aantal jaren nodig om iets neer zetten.

De alarmtellingen die we jaarlijks op eigen initiatief laten uitvoeren ondersteunen de broedgegevens, wat je aan kuikens overhoudt, dat is belangrijk. Ook van belang is de samenwerking met TBO's. Wij zitten dicht bij de gebieden van Groninger landschap en Natuurmonumenten, waar veel verlaat maaien voortkomt. Boeren vlak bij dat gebied hebben mooie gegevens. Als Stad en Ommeland gebruiken we een derde deel van de opgegeven percelen voor weidevogels, onder zwaar beheer, dus plas en dras en verlaat maaien, dan hebben we het over 1700 hectare waar ruimte voor weidevogels. 'Meer doen in minder gebieden' is niet altijd makkelijk, want soms moet je dus nee verkopen, en snijden in gebieden waar geen of te weinig toekomst in zit. Dat is niet altijd leuk. Boven ons beheer staat een provincie die al jarenlang faciliteert en een gebiedscoördinator die activeert. In de toekomst willen wij graag door en daar waar dit beter kan willen wij onze kennis en inzet ook blijven inzetten. Aan de provincie wil ik vragen om dit te blijven ondersteunen. En meer verantwoordelijkheid te leggen bij de ANV, waardoor je met minder bureaucratie meer effect hebt. Zodat 'Meer doen in minder gebieden' een resultaat kan laten zien.

De heer Miedema (GroenLinks): Ik proef uit het verhaal van Stad en Ommeland dat het in hun gebied eigenlijk behoorlijk goed gaat met de weidevogels. Ik vergelijk het dan een beetje met de presentaties, en daarin staat weer dan het slecht gaat. Hoe kun je dat met elkaar verenigen? Zijn er in Groningen gebieden waarin de grutto aan het verdwijnen is?

De heer Elzinga (Vereniging Duurzame Landbouw Stad en Ommeland): Natuurlijk zijn er gebieden waar het niet goed gaat, maar gemiddeld genomen gaat het wel goed. De reden is niet precies te duiden. Het is een 'en-en-en' factor. Je moet met beheer en met TBO om tafel om een mozaïek neer te leggen. Aan het begin van alles staat die boer, die kennis moet hebben van die weidevogel. Die niet gaat maaien als er kuikens zijn, die een vluchtstrook aanlegt. Dat is een heel proces.

De heer Veluwenkamp (dagvoorzitter): De vraag is logisch. Enerzijds horen we dat het slecht gaat, vervolgens horen we een positief verhaal. Heeft dat te maken dat het gros van de beesten buiten de extensief beheerste gebieden zit. Dus de verenigingen kunnen succesvol zijn maar de populatie zal over het geheel genomen dalen?

De heer Teunissen (SOVON Vogelonderzoek Nederland): Dat is mogelijk. We kijken naar een provinciaal of landelijk gemiddelde. Daar zitten goede en minder goede gebieden. Het kan dus heel goed zijn dat het bij een bepaalde ANV het goed gaat met de vogels, maar dat het totaalplaatje minder goed is. Het is onze taak om dat te signaleren. Want als onze doelstelling is dat we de populatie willen behouden, dan is dat waar we naar kijken.

De heer Veluwenkamp (dagvoorzitter): Maar het zou dus kunnen, de populatie daalt maar bij de verenigingen gaat het goed.

De heer Teunissen (SOVON Vogelonderzoek Nederland): Dat kan, en dat is dan meteen een hele interessante vraag. Want wat zijn dan de kenmerken van de aanpak, of van het gebied.

De heer Veluwenkamp (dagvoorzitter): Het zat niet in uw cijfers, die waren van eerder?

De heer Teunissen (SOVON Vogelonderzoek Nederland): Als je kijkt naar aantallen, dan kijk je altijd enigszins vertraagd. We hebben ook te maken met soorten die relatief lang leven, dus veranderingen in aantallen duren even. Op de korte termijn kijken naar de effectiviteit van je beleid, bijvoorbeeld die van 'Meer doen in minder gebieden' dan zou je eigenlijk meer moeten gaan kijken naar het mechanisme, meet de reproductie en niet de aantallen. Dan zie je sneller wat het effect is.

De heer van Klinken (provincie Groningen, afdeling Landelijk Gebied en Water): Uit onze cijfers blijkt dus dat we in de kerngebieden op een soort van plafond komen van zo'n 30% zwaar beheer. Ik ben wel benieuwd, Jos Hooijmeijer, op grond van jouw ervaringen, met dat percentage, is dat genoeg om een bronpopulatie te vormen of heb je dan een nog hoger percentage nodig? Durf je daar iets over te zeggen?

De heer Hooijmeijer (Rijksuniversiteit Groningen, afdeling Dierecologie): Met nadruk, we kijken eigenlijk nooit naar het beheerspakket wat op een bepaald perceel ligt. We kijken naar het veld en wat

we daar zien. Als een boer zegt dat hij een kruidenrijk pakket liggen, dan kijken wij of we die kruiden ook zien. Dat is waar de grutto ook op let. Op zich, het percentage, daar durf ik eigenlijk niets over te zeggen. Wat ik nog wel er aan toe wil voegen, in het kader dat het in sommige gebieden goed lijkt te gaan, dat er zijn wel verplaatsingen zijn. De vogels hebben wel degelijk door als het ergens goed is en zijn ook graag in de buurt van soortgenoten. De stabilisatie of zelfs verbetering in bepaalde gebieden; is het geen migratie en lopen andere gebieden leeg? Je kan veel beter kijken naar wat het gebied aan kuikens oplevert, dan kijken naar je beleid en je aantallen tellen. In die zin is het leuk dat sommige ANV's daarin echt voorop lopen. Die doen alarmtellingen en hebben ons dan nodig voor het laatste deel. Een positieve houding van ook de boeren, zelf willen weten wat er verandert is in hun gebied, en enorme slag maken in hun betrokkenheid ten aanzien van het hele weidevogel beheer.

De heer Datema (BoerenNatuur): In gaand op die kuikenoverleving, het is eigenlijk pas sinds twee, drie jaar dat het besef bij de boeren doordringt, dat het dilemma niet zit bij het behoud van het nest, maar het overleven van het kuiken. Sinds vorig jaar hebben een aantal ANV's binnen de provincie gezegd, wij gaan met de alarmtellingen aan de slag om te kijken wat het netto broedresultaat is. Dat is wat we proberen te doen: Hoeveel grutto's zijn er? Komen ze tot broeden? Komen er jongen? Worden die vliegvlug? Een professioneel onderzoek, dan kun je ook precies zien waar die jongen blijven. Dat is vorig jaar op een aantal plekken goed gelukt. Zou op meer plekken moeten, maar daar hangt een kostenplaatje aan. Je kunt zien waar de jongen heen gaan. Ze verplaatsen zich naar gebieden waar meer kuikens zijn, er zijn ook voorbeelden van gebieden waar het slecht gaat. Dat soort informatie is essentieel om je beheer voor de komende jaren bij te stellen.

De heer Oosterveld (Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv): Ik doe onderzoek voor ANV de Eendracht, en ben als vrijwilliger betrokken bij weidevogelbeheer. Ik kan vanuit die ervaring wel iets zeggen over de ruim bemeten hoeveelheid kuikenland en of die voldoende is voor een populatie. Ik heb die vraag geanalyseerd voor het werkgebied van de Eendracht ten zuiden van het Van Starckenborghkanaal, dat is een gebied waarin open weiden afgewisseld worden met singelgebieden, voor de periode 1996-2009. Het is op basis van vrijwilligers, dus geen harde wetenschappelijke gegevens, maar toch redelijk secuur, al zeg ik zelf. De conclusie was dat het mozaïek beheer, onder ander in termen van het aanbod van kuikenland voor grutto's, aardig op orde was. En in de meeste jaren ruim aan de ondergrens van 1,4 hectare voldeed. Maar dat we toch in de periode te maken hadden met een gehalveerde populatie van de drie bekende steltlopers; kievit, grutto, tureluur, waarbij de grote klap viel in de periode 2000-2004. De grote vraag, en dit heb ik uitgebreid tegen het licht gehouden, wat is er in die jaren gebeurt?

De conclusie is dat het vooral de predatie druk is geweest die zijn tol heeft geëist. Vooral tijdens de nestfase, maar vermoedelijk ook bij kuikens. Daarnaast moeten we vaststellen dat er in delen van het gebied meer versterking van rust was als gevolg van uitbreidende bebouwde kommen in de richting van de reservaten. Vochttekorten en neerslagtekorten in april speelden ons parten. En op de langere termijn is de intensivering van het graslandbeheer, binnen het mozaïekbeheer en dan specifiek waar legselbeheer werd gepleegd, zeer waarschijnlijk mede verantwoordelijk voor het feit dat er na correcties op die predatiedruk vanaf 2004 geen herstel van de populaties meer optrad. Dominante factor was toch predatie. Wellicht heeft dat te maken met de ruimtelijke setting. Er waren hoge dichtheden van predatoren die allemaal hun voedsel zoeken in open weide gebieden. Een belangrijke achtergrond.

Hoe nu verder? Meer concentreren op inrichting en beheer ten noorden van het kanaal. Openheid van het landschap herstellen, vermoedelijk minder predatiedruk hier. Mozaïek verbeteren, meer kuikenland en meer extensief beheer. Wat dit betekent voor het oude gebied, daar is nog discussie over. Perspectief in die regio is slecht. Maar echt afscheid van dat gebied nemen kunnen we nog niet, en ieder jongs is er een.

De heer Niesen (De Faunabescherming): Ik ga volstrekt het tegenovergestelde beweren. Predatie is onbelangrijk in dit hele verhaal. Bovendien kan je het niet verhelpen. Als je kijkt naar weidevogels, waar we niet eens meer over praten omdat we ze al kwijt zijn, zoals de watersnip en de kempahaan, die doen het in allerlei gebieden waar ze thuishoren prima. En daar zijn ook predatoren. Weidevogels zijn voor het grootste deel toendravigels. En sommige jaren, wanneer de poolvos talrijk is en de lemmingen beperkt, dat kan er heel makkelijk voor zorgen dat de weidevogels daar weinig tot geen kuikens krijgen, en dat is dan geen enkel probleem. Want het jaar erop zijn er minder poolvossen of meer lemmingen.

Predatie is niet van belang als het gaat om de overleving van de grutto in Nederland. Als ik dan naar de soms tamelijk ingewikkelde verhalen van de deskundige luister, dan verbaas ik me over een ding;

waarom denkt men niet terug aan 75-100 jaar geleden, toen had de weidevogel het prima. Dat is nu minder geworden. We weten allemaal hoe dat komt. We verzinnen oplossingen die lapmiddelen zijn. Mozaïekbeheer. We weten allang dat het niets helpt. Er worden honderden miljoenen uitgegeven, maar daarmee redt je de grutto niet. De achteruitgang wordt afgeremd, maar iedereen weet diep in zijn hart dat hij uit 99% van Nederland over 25 jaar verdwenen zal zijn.

Wat moet je dan wel doen? Ik ken een boertje in Makkum, die zich flink boos maakt over de kunstmatige ingrepen die niet tot gewenst resultaat leiden. Hij doet wat men 75 jaar geleden ook deed. Met een paard, zonder gemotoriseerde werktuigen. Ik kom uit Noord Holland. Weet u hoeveel mestinjecteurs ik onderweg op het land heb gezien? Dat overleefd geen nest. Gelukkig zijn er nu nog niet zoveel.

We weten wat de oorzaken zijn. Als je terugwil naar het weidelandschap van 100 jaar geleden dan moet je precies doen wat men toen deed. Dan moeten er koeien in de weilanden, weilanden met hoge waterpeilen, met kapot getrapte slootkanten, want daar overleven de jonge Kievieten in. Niet de biljartlakens. Als je werkelijk hart hebt voor weidevogels, zul het met de hand, met een paard en desnoods met een zeis moeten doen. Maar dat kost geld.

Predatie is makkelijk, wat volgt is 'we gaan ze afschieten'. Een ding; en dat miste ik ook een beetje in het verhaal. Je kan de vos heel vervelend vinden, maar waar de vos zit, zit geen wezel, hermelijn of rat. Deze staan hoger in de lijst van predatoren dan de vos. Het probleem is alleen dat je de vos beter ziet. Het is makkelijk om dieren de schuld te geven als je niet werkelijk weet hoe het zit. En ik ben persoonlijk van mening dat als je probeert wat aan de predatoren te doen, het niet eens zal helpen.

De heer Baken (ANV de Eendracht): Daar waar je actieve boeren hebt, met een actieve strategie en actieve vrijwilliger dan kun je 100 weidevogels per 100 hectare hebben en houden. Vroeger paste het in de bedrijfsvoering.

Punt is nu; hoe hou ik de boer en vrijwilligers actief en bij elkaar? Want een actieve boer kan zelfs op een biljartlaken weidevogels beheren.

De heer Veluwenkamp (dagvoorzitter): Deze discussie is duidelijk. Sommige beweren dat je het niet redt met deze bedrijfsvoering, anderen beweren dat er wat te winnen valt als je maar goed je best doet. Even mensen en organisaties aan het woord die we nog niet gehoord hebben.

De heer Brandsma (Het Groninger Landschap): Even kort aansluiting maken. We kunnen leren van hoe het land beheert werd lang geleden. Nesten bleven ook veel langer liggen, die kon rijpen en composteren. Voordelen en leeraspecten voor nu. En prima efficiënt toe te passen en te mechaniseren in de huidige bedrijfsvoering. Het is een heel belangrijk punt dat de jongen groot worden. Het gaat niet alleen om de kwantiteit van de hectares. Het gaat vooral om die kwaliteit, zijn ze bloemrijk genoeg, is er voldoende variatie? Een kuiken eet toch 10.000 insecten en spinnetjes per dag, dus die heeft nogal wat nodig. Waar wij dan ook mee bezig zijn is; hoe kun je de kwaliteit van het kuikenland verbeteren?

Ander belangrijk aspect: inzetten op allerlei facetten. Niet alleen kuikenoverleving, maar ook, hoe stimuleer je bodemleven? Hoe kun je het bereikbaar houden voor de grutto? Hier werken we ook aan. Ten aanzien van de aanbevelingen; ik denk dat wij meer moeten doen in minder gebieden en dit nog verder aanscherpen. Echt investeren in bronpopulaties. Grutto en andere weidevogels echt de lucht in krijgen zodat ze bij wijze van spreken *en masse* er boven vliegen en ervoor zorgen dat de kraai weg gaat. Brede beheermaatregelen om te komen tot een goede situatie.

Uit een juridische analyse van Al Terra blijkt dat de inzet van een soort provinciaal beleid nodig is om vanuit de Wet Ruimtelijke Ordening te komen tot een soort van bescherming van juist de kerngebieden. Men zou kunnen kijken of bepaalde gebieden aan de randvoorwaarden voldoen.

De heer Veluwenkamp (dagvoorzitter): Is er iemand die denkt dat de populatie als totaal weer gaat toenemen?

De heer Miedema (GroenLinks): Nou, dat zou heel lastig worden. Ik denk dat je moet kijken of je meer brongebieden kunt krijgen, dan kun je wellicht de negatieve trend keren. Je moet eerst de negatieve trend stoppen voordat je weer kunt denken aan toename. Dat is nog heel ver weg.

De heer Oosterveld (Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv): Daar kun je vanuit het onderzoek ook nog iets over zeggen. Als we spreken over overleving van grutto en kievit kuikens in gebieden met bescherming, agrarisch mozaïek beheer vaak in combinatie met reservaatbeheer, dan groeien er te weinig jongen op om de lokale populatie in stand te houden. De hoofdoorzaak van

kuikenverlies was predatie. Alleen extensiveren van het grasland niet voldoende is om de populaties weer te doen groeien.

De heer Boele (Staatsbosbeheer): Het leeft wel. Het is passie, het raakt mensen aan het hart. Ik ben in de positie dat ik een paar 100 hectare weidevogel gebied in het zuidelijk Westerkwartier mag beheren. Deel ten zuiden van het Van Starckenborghkanaal, de half gesloten gebieden met polders en het meer open gebied ten noorden van het kanaal. Iedereen heeft hier gelijk en ongelijk, als we het weten is het klaar. Landschap is nooit stabiel, en de agrarische bedrijfstak is nooit stabiel. In dat spanningveld is het van heel erg goed met hoge populaties en met natte polders en bloeiende bloemen en naar een situatie met schaalvergroting toegegaan, naar sterkere intensivering en veel lagere gebieden. De polder is erg veranderd in gebruik, in waterstanden, in verzuring, in type water, in bemesting. De geweldige hoeveelheden zijn afgenomen. Je krijgt de vogels die je verdient zei mijn opa al. We zitten in een situatie dat het allemaal zo snel gaat, dat de veranderingen elkaar zo snel opvolgen. We gingen rechtsaf met landbouw, linksaf met terreinen voor weidevogels. We zijn toegekomen aan een polarisatie is het landschap. Het grote midden waar weidevogels horen is weg. Hoe krijg je dat terug? Het gaat om kwaliteit, het gaat om rijkdom. Je kunt met lapmiddelen wat doen. Maar wil je echt weidevogels dat moet je een paar gebieden in de openheid verder. Het dilemma is, echt goed beheer is een gebiedscoördinator met zijn handjes op zijn rug. Waar je zo'n kern hebt, daar moet je het samen oppakken. Maar wel realistisch zijn; tijd komt niet meer terug.

De heer de Laat (Natuurmonumenten): Beheert een terrein in de Hoeksmeer met de vereniging de Meervogel en een klein terrein met Stad en Ommeland. Gezien vanuit de nota, wilde ik een positief begin aanhalen. Er zijn de afgelopen jaren veel goede dingen gedaan en dat komt vooral als prikkel vanuit de nota destijds. We zijn meer om de tafel gegaan, er liggen betere mozaïeken dan voorheen. Dit biedt ook perspectief van hoe nu verder. Als terreinbeheerder kijk je vanuit je eigen reservaten, je bent overtuigd dat een kloppend hart een kerngebied is. Zo kijken we ook naar het mozaïek. Wij letten erop dat er voldoende of zoveel mogelijk zwaar beheer rondom ons terrein ligt. Dat is ook onze ambitie, en daar is nog een hele slag te maken. Uitdaging voor de toekomst: deze lijn vasthouden en een stap erbij. Of we daarmee de populatie redden, dat beeld is vandaag wel helder geworden. Ik zou het meer in klein verband zien. In de kerngebieden de zaken goed voor elkaar. Maar ik maak me wel een beetje zorgen. Stap beheer, meer zwaar beheer, meer gericht op kuikenoverleving. Maar de bedrijven die meedraaien in de kerngebieden zijn moderne bedrijven, die druk wordt steeds groter. Ik vraag dan ook wel eens af, tot waar kunnen de boeren gaan? Maar het gaat wel om het totale mozaïek.

De heer Veluwenkamp (dagvoorzitter): Misschien keren we de teruggang niet. Maar zou het kunnen bestaan dat we in minder gebieden, maar groter, dat de populaties toch overleven?

De heer Teunissen (SOVON Vogelonderzoek Nederland): Een van de zaken waar naar gekeken wordt in het kerngebieden onderzoek is naar de omvang, hoe ver moeten ze liggen ten opzichte van elkaar.

Het is niet de discussie of je een bepaalde maatregel wil treffen en welke dan, maar het is een kwestie van een 'en-en' verhaal. De kwaliteit van het grasland is niet alleen uitgesteld maai-beheer, maar ook de waterstanden, predatieniveau, landschapsinrichting. Wat is nu de rol van beleid? De provincie heeft ook een taak. Hoe ga je de kerngebieden beschermen. Hoe zorg je ervoor dat er geen fietspad aangelegd wordt, dat er geen weg aangelegd wordt of een wijk gebouwd. De openheid en rust van het landschap zijn essentieel. Elementen die je nodig hebt voor succes. Dat moet je als provincie aansturen. Dat mis ik nog een beetje.

De heer Veluwenkamp (dagvoorzitter): Als nu alles goed gaat, en iedereen doet goed zijn werk. We hebben geïsoleerde populaties, zijn die dan levensvatbaar?

De heer Teunissen (SOVON Vogelonderzoek Nederland): Ja, op zich wel. Kerngebieden zijn niet alleenstaande eilandjes, er is wel uitwisseling. Als ze niet succesvol zijn kunnen ze ergens anders heen. Buiten de kerngebieden zijn de overlevingskansen wel klein. Als straks 7% van het landoppervlak (vanuit GLB voor natuurbeheer bij de boer) voor weidevogels is terwijl je 30% zwaar beheer nodig hebt, dan denk ik daar is nog wel wat aan de hand. Maar ook met die 7% kun je nog wat doen om het kerngebied te helpen. Concentreer je op de kerngebieden en neem de maatregelen om die kwaliteit omhoog te krijgen.

Dhr. Datema (BoerenNatuur): Hoeveel rek zit er nog in de boeren. Er is nog rek, maar dat vraagt ook flexibiliteit bij de andere kant. Er hoort ook iets voor terug te komen. Veel boeren willen graag meer grond, daar kunnen CBO's en pachtconstructies ook een rol in kunnen spelen

De heer Miedema (GroenLinks): Zelf heb ik een redelijk beeld van de boeren en de agrarische natuurverenigingen. Maar hoe zit het bij de terreinbeherende organisaties, wat kan bij hun zelf nog beter gebeuren? Ik zie bij de grote natuurgebieden zoals het Leekstermeer en het Zuidlaardermeer dat het niet zo goed gaat met de weidevogels en dat er wellicht ook problemen zijn met Europese doelen voor Natura 2000 die strijdig kunnen zijn met de weidevogels doelstellingen.

De heer Brandsma (Het Groninger Landschap): Bij de meren spreken we van veengebieden. Die klinken nogal wat in. De waterstanden zijn niet altijd op orde. Het Leekstermeer kunnen we zeker het weidevogelbeheer niet volhouden. Er zijn daar veel factoren die verstoren, onder andere de snelweg. In het Zuidlaardermeergebied hebben we inderdaad te maken met strijdigheid met Natura 2000, ook daar is het moeizaam de weidevogel populatie op de been te houden. We zijn daar, met Stad en Ommeland hard bezig met een collectief beheersplan. De kernen zijn wat mij betreft de gebieden Reitdiepgebied en de polders. Daar heb je een bronpopulatie en daar kun je mee uitvoeten.

De heer Veluwenkamp (dagvoorzitter): Nog een reactie van de aanwezige statenleden?

De heer Bezuijen (SP): Hoe gaan we ons geld de komende jaren besteden? Nog meer en intensiever beheren in kerngebieden en dus ook grotere kerngebieden. Hoe gaan we ons provinciaal geld zo goed mogelijk insteken, daar draait het om.

De heer Krajenbrink (CDA): Een aantal processen werken vertragend, laten we niet al te ad hoc reageren op allerlei uitkomsten. We weten nog niet alles. Je moet zaken ook de tijd geven, alles tot wasdom te laten komen. Ik beproef dat het ingezette beleid ondersteuning verdient maar dat dit beleid aangescherpt kan worden.

De heer Baken (ANV de Eendracht): Als beleidsman zou ik me druk maken. Want het nieuwe landbouwbeleid is nog maar 1,5 jaar verder.

Mevr. Mortiers (PvdA): Gelet op de schaarse middelen die het huidige kabinet ons toebedeeld, zal het nodig zijn om selectief de middelen in te zetten. Ik wil alle inleiders bedanken, we moeten dit op ons laten inwerken. Stel wel vast dat bij zowel bij de terrein beherende organisaties en ANV's een uitwisseling is van kennis en dat er goed wordt samengewerkt. Samenwerkingskapitaal waar je dan zorgvuldig mee om moet gaan. We hebben heel wat werk om te bepalen hoe we de schaarse middelen zo effectief en ecologisch verantwoord mogelijk in kunnen zetten.

De heer Hooijmeijer (Rijksuniversiteit Groningen, afdeling Dierecologie): De provincie loopt voorop als het gaat om 'Meer doen in minder gebieden'. Maar wat we niet moeten onderschatten, het weidevogelbeleid loopt als sinds de jaren 70. Sinds die tijd weten we al dat kruidengrasland en hogere waterstanden werken. We weten ook dat we kerngebieden hebben die te klein zijn om populaties in stand te houden. Dan weten we dus ook dat we de kerngebieden moeten uitbreiden en moeten beheren. Dat komt volgens mij niet voldoende naar voren; we hebben een kern, maar die moet uitgebreid worden. Wat wordt de praktische invulling daarvan?

De Friese gedeputeerde die durft al het woord bedrijfsverkaveling te laten vallen; boeren met hart voor weidevogels verplaatsen naar kerngebieden. Hoe gaan we zwaar beheer in de praktijk handen en voeten geven? Op een bedrijf is 30% zwaar beheer inpasbaar, maar we moeten naar meer willen we de kerngebieden levensvatbaar maken.

De dagvoorzitter sluit hiermee discussie af.